

Nolltolerans för våld mot kvinnor i Göteborg

Handlingsplan för hot och våld mot kvinnor och barn
September 2006

Folkpartiet

Inledning

Vart är vi på väg? Våld mot kvinnor, våldtäkter har ökat senaste åren och nu i sommar har det skett ett stort antal kvinnomord. Rädsla för att bli utsatt för sexuellt våld präglar många kvinnors vardag. Denna rädsla är inte obefogad eftersom det är kvinnor som oftast faller offer för det sexuella våldet.

Från 1990 till 2005 steg antalet anmälda våldtäkter i Sverige med 169 procent. I Göteborg var antalet anmälda våldtäkter mot personer femton år och äldre 110 stycken, 1996. År 2005 har antalet stigit till 187. En del omläggningar har genomförts av BRÅ i statistiken men trenden är tydlig och mycket alarmerande. En viss förklaring till ökningen är också den nya lagstiftningen från 2005 som har vidgat begreppet våldtäkt. Sannolikt har också anmälningsbenägenheten ökat. Varje år dödas i genomsnitt 16 kvinnor i Sverige av en man som de har eller har haft en nära relation till.

Bara tanken på att om det varit män som drabbats, så hade inga resurser sparats för att göra något åt problemet, ökar vikten av att på allvar lyfta fram frågan och ge förslag på åtgärder.

Vi accepterar ett manligt våld som kostar samhället stora summor varje år i skadegörelse, polisinsatser och sociala åtgärder. Det är ingen kvinnofråga, det är en jämställdhetsfråga, men framför allt en fråga om enskilda människors rätt att få leva i frihet och trygghet och handlar kanske främst om mäns beteenden och attityder som också måste förändras.

Alla män skall inte lastas för det några gör, men alla har vi ett gemensamt ansvar för att motverka det som sker omkring oss och ibland närmare än vi vill tro.

Det får vara nog nu!

I första rummet måste kvinnors trygghet värnas och utifrån det forma ett samhälle som ger alla frihet och trygghet utan rädsla för hot och våld. Kan vi ha en nollvision inom vägtrafiken för att i varje trafikpolitiskt beslut se till möjligheten att minska antalet dödsfall, kan vi det också när det gäller kvinnors – och mäns – rätt till ett liv utan otrygghet, alltifrån sexuella trakasserier till att faktiskt bli mördade av sina män.

En undersökning som försäkringsbolaget IF har låtit göra visar att tre av fyra tonårsflickor är rädda för att bli våldtagna när de är ute sent på kvällarna. Ungdomarna upplever en enorm utsatthet och otrygghet. Uppsala är det län där flickor är mest rädda att bli våldtagna. Nio av tio Uppsalaflickor är rädda att gå ut på stan på kvällen av den anledningen. För Stockholm visar undersökningen något lägre värde och för Göteborg har åtta av tio flickor framhävt denna rädsla. Tanken ”det kunde ha varit jag” får många kvinnor att begränsa sina liv. Joggingturen skippas, kvällsölen ställs in och genvägen genom skogen undviks. Det är oacceptabelt att människors dagliga liv begränsas av befogad rädsla för att utsättas för grovt våld.

När en utsatt kvinna väl gör en polisanmälan är det oerhört viktigt att hon blir bemött på ett kunnigt, korrekt och snabbt sätt. I Göteborg är handläggningstiden för anmälningar vad gäller våld mot kvinnor 109 dagar för 1:a halvåret 2006. Samma period 2005 och 2004 visar på tider om 97 respektive 96 dagar. Även om göteborgspolisen har ambitionen att dessa anmälningar skall utredas med hög prioritet är dessa långa utredningstider inte tillfredställande. Vi menar att samhället här har en angelägen uppgift att ta sig an. Kvinnor som drabbats av sexuellt våld

måste mötas av myndigheter som med betydligt högre prioritet och kompetens agerar för att våldsverkarna straffas.

Vi vill att socialtjänstlagen ändras så att kommunerna blir skyldiga att hjälpa våldsutsatta kvinnor och deras barn. De långa utredningstiderna förtjänar kritik. Det finns dock goda exempel att lyfta fram. I Göteborg finns projekt - Utväg som är en samverkansverksamhet mellan socialtjänst, polismyndigheten, kriminalvården och hälso- och sjukvården. Där tas samordnings- och bemötandefrågor och handläggningstider upp i en gemensam styrgrupp, det finns även en arbetsgrupp med representanter från dessa myndigheter. Syftet med projektet är att arbeta med både kvinnor/män och barnen. Det skall vara omedelbara reaktioner och korta handläggningstider. I Göteborg har man även startat Barnhuset för barn och unga som varit utsatta för sexuella övergrepp, könsstympning och våldsbrott. Detta sker tillsammans med polis, åklagare och barnpsykiatri. Även här gäller korta utredningstider och samordnade insatser. I Biskopsgården har antal ärenden hos socialsekreterarna ökat de sista åren och det beror bland annat på att fler kvinnor vågar anmäla misshandel.

Men mycket mer måste göras för att se till att färre våldtäkter begås, fler gärningsmän döms och för att öka tryggheten för Göteborgs kvinnor. Folkpartiet presenterar i denna rapport ett underlag för en handlingsplan mot våldtäkter och våld mot kvinnor och barn. Vi vill pröva alla genomförbara åtgärder som kan leda till att utsatta kvinnor får ett bättre skydd, hjälp och bättre förutsättningar att leva ett liv utan våld hot eller trakasserier.

Vi kräver nolltolerans mot våld mot kvinnor och barn!

Helene Odenjung (Fp)
Kommunalråd

Kjell Björkqvist (Fp)
Kommunalråd

Mikael Janson (Fp)
Ersättare Kommunstyrelsen

Konkreta förslag

1. En brottsoffergaranti för våldsutsatta kvinnor. En utredning ska tillsättas för att försöka skapa en brottsoffergaranti för våldsutsatta kvinnor. Garantin ska likt vårdgarantin på ett tydligt sätt kommunicera vad brukaren har rätt att förvänta sig vad gäller exempelvis skyddat boende samt ekonomiskt och juridiskt stöd. Barn som blir vittne till våld i hemmet är brottsoffer och ska ha rätt till skadestånd.

2. Skärpt minimistraff och indraget körkort för överträdelse av besöksförbud. **Utgångspunkten ska vara att det är förövarens frihet som ska begränsa och inte brottsoffrets.** Det är inte ovanligt att besöksförbud ofta överträds och det är mycket allvarligt. Det visar på att de flesta av dessa män saknar total brist på respekt för besöksförbudet. Vi vill införa ett skärpt minimistraff och indraget körkort för överträdelse av besöksförbud. Därför måste alltid behandlingsinsatser inom kriminalvården genomföras för dessa män.

3. Inrätta en nationell haverikommission. Folkpartiet har lagt en motion till Göteborgs kommunfullmäktige som bland annat innehåller en strategi för att få fram fler bostäder för utsatta kvinnor och deras barn. Vi vill att det tillsätts en "haverikommission".

4. Fler särskilda familjevårdsenheter där socialtjänst, åklagare och polis arbetar tillsammans. Folkpartiet vill att socialtjänstlagen ändras så att kommunen blir skyldig att hjälpa våldsutsatta kvinnor och deras barn. Polis och åklagare har en viktig roll när det gäller ärenden om våld mot kvinnor. Dessa skall vara högprioriterade. När en utsatt kvinna väl gör en polisanmälan är det oerhört viktigt att hon blir bemött på ett kunnigt och korrekt sätt. Polisen måste ha insikt i problemet med att situationen efter polisanmälan kan förvärras för kvinnan. Därför kräver vi obligatoriska utbildningsinsatser för polis, åklagare och domstolar om våld mot kvinnor.

5. Våldsutsatta kvinnor ska få möjlighet till social förtur till bostad. Bostadsbristen är ett svårlöst problem idag. Många kvinnor blir kvar alltför länge i jourboende och riskerar att inte komma vidare i läkningsprocessen och dessa platser blockeras för nya kvinnor som skulle behöva dem.

6. Fler poliser och fler sexualbrottsutredare. Folkpartiet vill öka antalet poliser med minst 3 000 vilket skulle innebära ett kraftigt tillskott av nya poliser i Västra Götalands län. Ett 50-tal nya sexualbrottsutredare ska anställas i Sverige och Göteborg får därmed ytterligare kompetens för att utreda dessa brott

7. Skapa en trygghetslinje. På prov ska en dygnetruntbemannad larmcentral införas "trygghetsluren" som oroliga kan ringa. Med GPS kan personalen på trygghetsluren se var den som ringer befinner sig och larma polisen om det är nödvändigt. Försöksverksamheten bör förläggas till Västra Götalands län.

8. Självförsvar i skolan. För elever som vill ska det finnas självförsvarsutbildningar i skolan. Göteborgs stad ska också ta initiativ till sådana utbildningar för övriga medborgare.

9. Trygga stadsmiljön. Trygghetsvandringar i Göteborg är ett viktigt verktyg för inventering och analys av hur stadsmiljön ska göras tryggare. Målet ska vara att Göteborg får Sveriges tryggaste stadsmiljö.

10. Psykoterapi ska omfattas av vårdgarantin. Psykoterapi är i dag mycket kostsamt för den enskilde och därför ska psykoterapi för den som drabbats av våldsbrott ingå i vårdgarantin och finansieras av det gemensamma.

11. Informera offret när förövaren släpps. Rutinerna för information och skydd för brottsoffret när en gärningsman släpps tillfälligt eller permanent från fängelset eller psykiatrisk avdelning ska skärpas.

12. Ökad kompetens inom sjukvård och socialtjänst. Nationella riktlinjer ska tas fram för hur offer för sexualbrott ska bemötas och hur ärendena ska hanteras.

13. Alla sexualbrottslingar ska behandlas. Alla dem som döms för sexualbrott ska genomgå obligatorisk behandling. Domstolar ska kunna ställa krav på behandling både under och efter det att straffet verkställts. På nationell nivå anslås 20 miljoner kr till behandling med kvalitetssäkrade program på anstalter och inom frivården.

14. Inför en ny påföljd: övervakning och behandling för sexualbrott (max 10 år). Efter kanadensisk modell ska en ny påföljd införas som innebär att den sexualbrottsling som dömts till minst två års fängelse ska kunna åläggas att delta i behandling, avstå från droger eller andra åtgärder som finns fastslagna i en individuell behandlingsplan.

15. Kriminalisera ”gromning”. Det ska bli kriminellt för vuxna att på Internet ta kontakt med minderåriga i syfte att utveckla en sexuell relation, s.k. gromning.

16. Motverka sexuell analfabetism hos unga. Sex och samlevnadsundervisningen ska få större betydelse i skolan och kvalitetsmärkas, undervisningen i detta ämne ska också kunna uppdelas i flick- samt pojkgupper och jämställdhetsplaner ska införas i förskolan.

169 procent fler anmälda våldtäkter sedan 1990 i landet

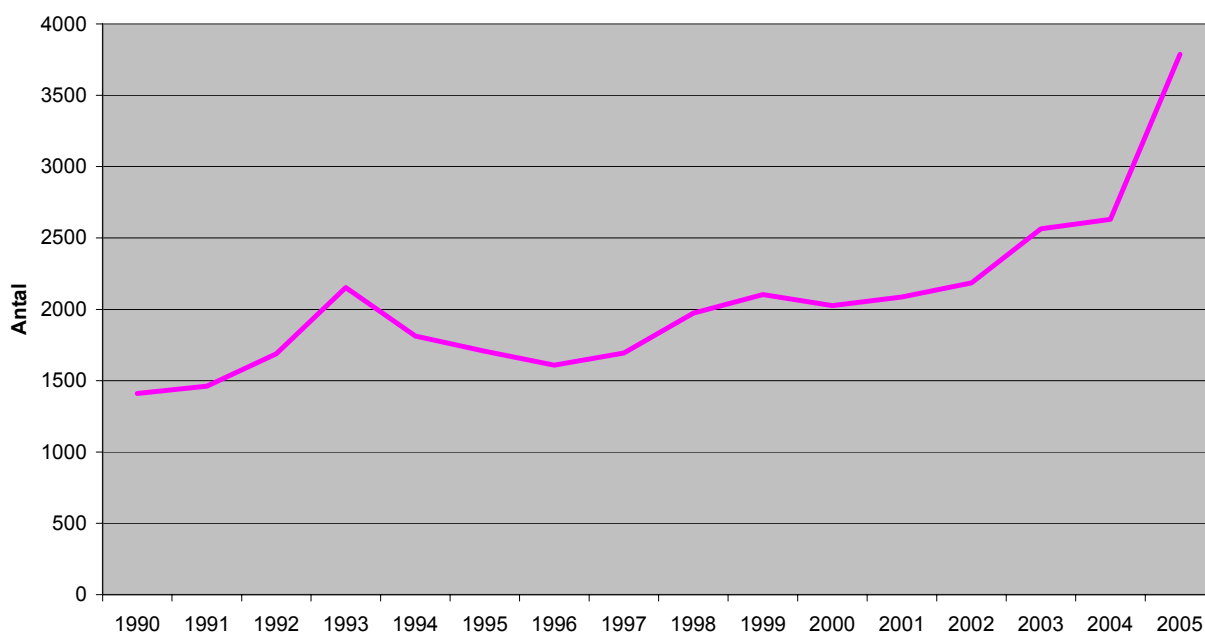
868 fall av våldtäkt eller grov våldtäkt har polisanmälts i Sverige under det första kvartalet i år. Mellan 1990 – 2005 steg antalet anmälningar med hela 169 procent i landet som helhet. Ökningen kan delvis förklaras med att den nya lagstiftningen från 2005 har vidgat begreppet våldtäkt och att anmälningsbenägenheten har ökat. Samtidigt vet vi att mörkertalet när det gäller våldtäkter och andra sexualbrott är mycket stort. Uppskattningsvis polisanmäls två brott av tio. 1996 anmäldes i Göteborg 110 våldtäkter (inkl grov våldtäkt). Åren 2001-2002 minskade anmälningarna av dessa brott något. Från 2003 visar statistik från BRÅ att anmälningarna kraftigt ökar.

Det dödliga våldet är ofta kulmen på en längre tids våld mot kvinnan. Våldet förekommer i alla samhällsklasser, åldrar och oavsett etnisk bakgrund. Det vanligaste våldet mot kvinnor begås inom familjen, oftast i barnens åsyn. Det är inte fråga om ”lägenhetsbråk” eller en enskild ”kvinnofråga” – det handlar om brottsliga gärningar inom hemmets väggar som ska hanteras av polisen. Tyvärr brister myndigheterna i arbetet mot våld mot kvinnor. De personella och ekonomiska resurserna som avsätts för detta omfattande samhällsproblem är så gott som obefintliga. Situationen är ett svek mot alla de kvinnor som får sina liv inskränkta genom hot och våld från män.

Fortfarande är det de utsatta kvinnorna och barnen som får sin rörelsefrihet begränsad och saknar skydd. Att bekämpa mäns våld mot kvinnor är angeläget för att samhället ska kunna garantera jämställdhet och att alla medborgare omfattas av rätten till liv, frihet och säkerhet. Alla som kommer i kontakt med hotade och misshandlade kvinnor måste få kännedom om vilka lagar som gäller och vilka åtgärder som finns att tillgå. Alla har en skyldighet att vittna i domstol enligt rättegångsbalken. Tyvärr skräms vittnen och vågar inte ställa upp i domstol. Kvinnor i farozonen enligt åklagare är bland annat de som vittnar mot närstående män som misshandlat dem inom förhållandet. Därför måste det bli lättare för kvinnor att få trygghetspaket, larm eller livvaktsskydd.

Vi vill ofta stoltsera med att Sverige är världens mest jämställda land men så länge kvinnor och barn inte kan garanteras kroppslig integritet kan vi knappast kalla vårt samhälle jämställt. Så länge endast en liten andel av våldtäkterna leder till åtal och drygt en tredjedel av sexualbrottslingarna återfaller (när man gör anonym undersökning bland förövare) är det ett kraftigt underbetyg för rättsstaten. Problematiken kan inte betecknas som ett särintresse eller en perifer fråga. Den skär in i hjärtat av vår demokrati. Det handlar om den mest grundläggande rättigheten av alla: att ha självbestämmanderätt över sin kropp och möjlighet att skydda den mot kränkningar.

Anmälda brott våldtäkt inkl. grov

1990 – 2005 ökade antalet anmälda våldtäkter med 169 procent.

I Göteborg har antalet anmälningar om våldtäkt ökat med 70 % sedan 1996. Med något enstaka undantag under åren 2001-2003 har trenden varit densamma – antalet anmälningar ökar år från år vilket framgår av nedan följande statistik.

Anmälda brott: våldtäkt inkl. grov (Göteborg)

2005	187
2004	176

2003	203
2002	117
2001	99
2000	133
1999	128
1998	103
1997	103
1996	110

Varför ökar anmälningarna?

Enligt Brå kan mer än hälften av ökningen av våldtäktsfallen för 2006 förklaras med den lagändring som trädde i kraft våren 2005. Den innebär bland annat att fler sexuella övergrepp nu räknas som våldtäkt. Sedan dess har anmälningsbenägenheten ökat i alla kategorier våldtäkter. På samma sätt kan en tidigare uppgång av anmälningarna delvis förklaras av lagändringen 1998.

Kan lagändringar och en ökad anmälningsbenägenhet utgöra hela förklaringen till utvecklingen? Vi skulle gärna hoppas det men samtidigt kan det inte uteslutas vi har att göra med en faktisk ökning av våldtäktsbrottsligheten. Brå skriver ”Det är alltså inte klarlagt, men inte alls osannolikt, att det faktiska antalet våldtäkter har ökat”.

Utredningstider för våld mot kvinnor

Majoriteten av det dödliga våldet inträffar när en misshandlad kvinna bestämt sig för att lämna sin man och polisanmält honom. Tiden som går efter en anmälan är riskfylld. Självklart är det då av största vikt att denna tid inte är alltför utdragen, att en utredning genomförs snabbt och att den drabbade kvinnan får det skydd och stöd hon behöver.

Men verkligheten ser inte ut så. I regeringens kvinnofridsuppdrag som har nästan tio år på nacken slås det fast att en viktig orsak till att kvinnor avstår från att anmäla är just de utdragna utredningstiderna.

I Göteborg är handläggningstiden för anmälningar vad gäller våld mot kvinnor 109 dagar för 1:a halvåret 2006. Samma period 2005 och 2004 visar på tider om 97 respektive 96 dagar. Även om göteborgspolisen har ambitionen att dessa anmälningar skall utredas med hög prioritet är dessa långa utredningstider inte tillfredställande.

Ser man på upplärningsprocenten dvs hur många av anmälningarna under en viss period som redovisas till åklagare är resultatet för dessa kvinnor ganska nedslående. Första halvåret 2006 var upplärningsprocenten drygt 26 %. För åren innan ligger det på ungefär samma nivå.

Här har samhället en angelägen uppgift att ta sig an. Kvinnor som drabbats av sexuellt våld måste mötas av myndigheter som med betydligt högre prioritet och kompetens agerar för att våldsverkarna straffas.

Trygg på gator och torg

För få poliser och raserandet av närpolisreformen är orsaker till att människor känner sig otrygga på gator och torg. Göteborgs centrala brottsförebyggande råd - Tryggare och Mänskligare Göteborg – har till uppdrag att samverka med stadens olika aktörer och bidra till att trygghetsarbetet intensifieras. I Göteborg har man sedan ett antal år trygghetsvandringar dels ute i de olika stadsdelarna men även i de centrala delarna av staden. Tre av fyra tonårsflickor är rädda när de är ute på stan på kvällarna visar en undersökning som

försäkringsbolaget If har gjort. Störst är rädslan för våldtäkt bland flickor i Uppsala (90 %), Örebro (88 %) och Stockholm (84 %). För Göteborg är siffran 78 %.

Fler poliser – fler sexualbrottsutredare

För få poliser leder till långa uttryckningstider och få uppklarade brott. Medborgare ska kunna lita på att polisen kommer när det verkligen behövs - det gäller självklart också kvinnor som utsätts för sexualbrott, inte minst i det egna hemmet. Bristen på poliser är ett allvarligt problem, vi vill ha 3 000 nya poliser vilket kommer att betyda ett kraftigt tillskott av nya poliser i Västra Götalands län. Men polis och åklagare måste också arbeta på rätt sätt. Nära samarbete mellan polis och åklagare har en avgörande betydelse för brottsutredningens resultat. Totalt behövs ett 50-tal nya sexualbrottsutredare inom polisen och Folkpartiet föreslår därför att samtliga landets 21 polismyndigheter förstärks med minst en eller ett par sexualbrottsutredare.

Skapa en trygghetslinje

Statistiskt ökar risken för våldtäkter när sommaren närmar sig och flest våldtäkter sker under helger. Många upplever det som obehagligt att på egen hand röra sig i offentlig miljö i synnerhet när det är mörkt. Därför är det inte ovanligt att man plockar upp mobilen och ringer en partner, familjemedlem eller vän när man går på en öde bakgata. Men det är inte alltid det finns någon att ringa.

Folkpartiet vill på prov införa en dygnetruntbemannad larmcentral ”trygghetsluren” som oroliga kan ringa. Med GPS kan personal på trygghetsluren se var den som ringer befinner sig och slå larm till polis om det är nödvändigt. Trygghetsluren skulle kunna erbjuda ett positionslarm som kombinerar modern GPS-spårning kopplat till mobilen. Förra sommaren fick det stor uppmärksamhet när en ung flicka våldtogs i Täby. Trots att polisen larmades kunde de inte hitta fram till brottsplatsen. Eftersom det finns en undersökning som tyder på att Göteborg tillhör de städer i Sverige där oron för att bli våldtagen är stor bör försöksverksamheten innefatta också Göteborg.

Självförsvar

För elever som vill ska det finnas självförsvarsutbildningar i skolan och Göteborgs kommun ska ta initiativ till sådana utbildningar för övriga medborgare. Självförsvarsutbildningar kan ge ökad trygghet. Träning är inriktad på att säga ifrån och agera på ett sätt att man undviker att bli utsatt för våld. Undervisningen fokuserar på tre delar: mental styrka, verbal styrka och fysiskt självförsvar.

Göteborg ska få den tryggaste stadsmiljön

Folkpartiet vill att trygghetsvandringar införs i hela Göteborg. Det är ett samverkansverktyg där de boende i en stadsdel kan inventera och analysera hur miljön kan göras tryggare. Målsättningen ska vara att Göteborg ska ha Sveriges tryggaste stadsmiljö när det gäller stadsplanering.

Hjälp till och skydd för offren

Brottsoffergaranti för våldsutsatta kvinnor

Sverige ska vara en rättsstat - även för kvinnor. Därför pläderar folkpartiet sedan flera år för en skarpare skrivning i socialtjänstlagen när det gäller kommuners skyldighet att bistå våldsutsatta kvinnor. Folkpartiet nöjer sig inte bara med en hårdare skrivning i lagtexten. Vi vill utreda en brottsoffergaranti för våldsutsatta kvinnor. Denna garanti ska likt vårdgarantin

på ett tydligt sätt kommunicera vad brukaren har rätt att förvänta sig. Det rör sig till exempel om akut skyddat boende, kostnadsfri kvalificerad juridisk och ekonomisk rådgivning och ekonomiskt stöd som ska kunna vara mer generöst tilltaget än socialbidrag. Det är inte ovanligt att en kvinna som lämnar en destruktiv relation är barskrapad. Kvinnojourer ska kunna dela ut kort till hjälpsökande med information om vad de kan kräva för hjälp. För en våldtagen kvinna är i synnerhet den juridiska rådgivningen, som endast ska skötas av en jurist med kvalificerade kunskaper i processrätt (gärna advokat), vara speciellt värdefull.

Vi vill att socialtjänstlagen ändras så att kommunerna blir skyldiga att hjälpa våldsutsatta kvinnor och deras barn. Parallellt är det viktigt att även arbeta preventivt med män som slår kvinnor. Det är inte ovanligt att besöksförbud ofta överträds och det är mycket allvarligt. Det visar på att de flesta av dessa män saknar total brist på respekt för besöksförbudet. Därför måste alltid behandlingsinsatser inom kriminalvården genomföras för dessa män. Folkpartiet vill införa elektronisk fotboja vid besöksförbud. När möjligheterna ökar att fälla våldsmän ökar utsatta kvinnors trygghet. Folkpartiet vill också införa ett skärpt minimistraff och indraget körkort för överträdelse av besöksförbud.

Polis och åklagare har en viktig roll när det gäller ärenden om våld mot kvinnor. Dessa skall vara högprioriterade. När en utsatt kvinna väl gör en polisanmälan är det oerhört viktigt att hon blir bemött på ett kunnigt och korrekt sätt. Polisen måste ha insikt i problemet med att situationen efter polisanmälan kan förvärras för kvinnan. Därför krävs obligatoriska utbildningsinsatser för polis, åklagare och domstolar om våld mot kvinnor.

Omsorg om barnen som sett och hört

Länsstyrelsen i Västra Götaland har beviljat projektmedel för utveckling av gruppverksamhet för kvinnor och deras barn i Gunnared, som blivit utsatta för våld. Verksamheten planeras att starta vid årsskiftet.

Det värsta som kan hända är när en kvinna och/eller barn mister livet genom våld från en närstående. Folkpartiet har lagt en motion till Göteborgs kommunfullmäktige som bland annat innehåller en strategi för att få fram fler bostäder för utsatta kvinnor och deras barn. Vi vill att det tillsätts en "haverikommission". Syftet med en haverikommission ska inte vara att peka ut "skyldiga" eller "ansvariga" till tragedin, men att få till stånd ett lärande och höjning av medvetandet inom de samhällsinstitutioner som kommer i kontakt med utsatta kvinnor och barn. För att förebygga att samma misstag begås igen ska utredas var som gått fel i den kedja av myndighetskontakter som sannolikt föregått mordet. Kvinnojourerna kan inte ensamma lösa de problem som en misshandlad kvinna ställs inför. Bostadsbristen är ett svårlost problem idag. Många kvinnor blir kvar alltför länge i jourboende och riskerar att inte komma vidare i läkningsprocessen och dessa platser blockeras för nya kvinnor som skulle behöva dem.

Psykoterapi ska omfattas av vårdgarantin

För många brottsoffer är det en lång och smärtsam väg tillbaka. Psykoterapi är kostsamt och alla har inte råd med det i synnerhet inte om man kanske har blivit arbetsoförmögen på grund av övergreppet. Kropp och själ hänger samman. Det är egentligen märkligt att vi anser att det är självklart att fysiska symtom ska lindras kostnadsfritt men inte psykiska som kan orsaka större smärta för individen.

Professionell hjälp ska erbjudas i högre grad än idag till offer för sexualbrott. Psykoterapi är i dag mycket kostsamt för den enskilde och därför ska psykoterapi för den som drabbats av våldsbrott ingå i vårdgarantin och finansieras av det gemensamma.

Många som utsatt för våldtäkt skulle vara hjälpta av att träffa personer i samma situation. Det är därför önskvärt att landstingen anordnar självhjälpgrupper för våldtäktsoffer i högre grad. Genom ökat stöd kan ett brottsoffer få modet att våga anmäla, vilket i sin tur kan utgöra en viktig del i läkeprocessen.

Informera offret när förövaren släpps

Skärp rutinerna gällande information och skydd för brottsoffret när gärningsmannen tillfälligt eller permanent släpps ut ur fängelset eller från rättspsykiatrisk avdelning. Om brottsoffret begär det ska vederbörande alltid underrättas direkt och eventuella skydds- och säkerhetsåtgärder ska genomföras i samarbete mellan polis och kriminalvård. Kriminalvården bör vara skyldig att underrätta åklagaren om fall där förutsättningar för besöksförbud finns i samband med att mannen vistas utanför anstalten eller frigges.

Öka kompetensen inom sjukvård och socialtjänst

Många gånger är kunskapen om sexualbrott bristfällig inom sjukvård och socialtjänst. I dag ser det olika ut hur en våldtagen person bemöts inom sjukvården och socialtjänsten. På bland annat Akademiska sjukhuset i Uppsala finns en handlingsplan för hur våldsutsatta kvinnor ska bemötas av sjukhusets personal. Sådana handlingsplaner ska finnas i hela Sverige. Det är angeläget att personalen har tillräckligt med kompetens för att samtala med och upptäcka om en klient eller patient har blivit utsatt för sexuella övergrepp så att personen får rätt insatser och förhoppningsvis gör polisanmälan. Obligatoriska utbildningstillfällen om sexuellt våld måste finnas inom socionom- sjuksköterske- och läkarutbildningarna.

Folkpartiet kräver att det ska finnas nationella riktlinjer för hur offer för sexualbrott ska bemötas och hur dessa ärenden ska hanteras. Det är speciellt angeläget när det gäller hur provtagningarna på en våldtagen person görs eftersom resultaten kan vara avgörande för att kunna lagföra gärningsmannen. Kvaliteten på de rättsmedicinska undersökningarna måste vara lika god över hela landet. Var i landet den rättsmedicinska undersökningen genomförs får inte påverka möjligheten att senare få upprättelse i domstol.

Förebygg våldtäkter och annat sexuellt våld

Alla sexualbrottslingar ska behandlas

Folkpartiet kräver att alla som döms för sexualbrott, oavsett påföljd, ska genomgå obligatorisk behandling. Domstolar ska i domen kunna ställa krav på behandling både under och efter det att straffet verkställts. Om den dömda vägrar att medverka ska påföljden kunna omvandlas till ett strängare straff och strängare tillämpning av friförmåner som permissioner. Dagsböter ska kunna omvandlas till fängelse.

De senaste åren har i genomsnitt omkring 600 personer lagförts årligen för sexualbrott i Sverige. Men förra året steg siffran till 1000. 2005 frihetsberövades 456 personer för sexualbrott, 189 dömdes till fängelse för våldtäkt. Men få intagna på anstalt har tillgång till behandling. Kriminalvården har inte kunnat svara exakt på folkpartiets förfrågan om hur många sexualförbrytare som erbjuds kvalificerat stöd. Men det är långt ifrån alla. Under 2005 var det knappt 50 intagna som genomgick kriminalvårdens specialprogram ROS (relation och samlevnad). Inom frivården ser det ännu sämre ut när det gäller behandlingsmöjligheter. Yngre förövare och de som har gjort sig skyldiga till mindre allvarliga sexualbrott, som att exempelvis blotta sig döms ofta inte till fängelse och får i regel inga insatser som på allvar tar tag i deras problematik. Forskning visar att 30 till 50 % av dem som begår ett icke-kontaktsexbrott förr eller senare gör sig skyldig till ett kontaktsexbrott. Och de flesta

sexbrottslingar debuterar i unga år. Detta visar att vi tidigt måste fånga upp de individer som uppvisar förövarbeteende innan allvarligare övergrepp sker.

Behandling med kvalificerade och kvalitetssäkrade program som ROS (relation och samlevnad) ska byggas ut så att de finns tillgängliga både inom anstalter och inom frivården. Under 2005 gick knappt 50 intagna genom ROS. Folkpartiet anslår 20 miljoner till denna verksamhet. Den psykologiska/psykiatriska kompetensen inom kriminalvården ska byggas ut.

Inför en ny påföljd: övervakning och behandling för sexualbrott (max 10 år)

Många personer som gjort sig skyldiga till sexualbrott löper risk att begå nya sexualbrott. Hur stor denna risk är varierar i olika undersökningar. Enligt kriminalvårdens egna återfallsstudier döms fyra procent av frigivna sexbrottslingar för nya sexualbrott inom tre år. Andra studier visar på runt tio procents återfall inom tio år. Men det här är registrerad brottslighet.

Mörkertalet när det gäller sexualbrott är stort. När man har gjort långtidsuppföljningar där sexbrottslingar har fått svara anonymt uppger uppemot en tredjedel att de har återfallit i nya sexualbrott.

Behandling under pågående fängelsestraff, eller under en kortare period inom frivårdens verksamhet, är inte tillräckligt för att alla ska kunna göra sig av med ett brottsbeteende för resten av livet.

I Kanada finns lagen ”The Long Term Supervision Order” som erbjuder alternativ till inlåsning på obestämd tid för sexbrottslingar som bedöms löpa en påtaglig risk att återfalla i brott. I praktiken innebär det att en person som är dömd för vissa sexualbrott kan åläggas att efter att ha avtjänat ett minst tvåårigt fängelsestraff, delta i behandling, avstå från droger, eller andra åtgärder, som är fastlagda i en individuell handlingsplan. Beslut om att en lagöverträdare ska åläggas ett Long Term Supervision – program beslutas av domstol och kan gälla upp till maximalt tio år. Att avvika från handlingsplanen är ett åtalbart brott i sig, som kan leda till fängelse. Folkpartiet menar att en ny lag enligt principerna i den kanadensiska modellen bör provas i Sverige.

Kriminalisera ”gromning”

I dag kommer många gärningsmän i kontakt med sina offer via chatsidor på Internet. Folkpartiet vill göra det straffbart att vuxna tar kontakt med minderåriga i syfte att utveckla relationen sexuellt. I dag är så kallad gromning – att ta kontakt med ett barn, odla relationen och arrangera en träff i sexuellt syfte – inte ett lagbrott. Vi vill ändra på det och införa lagstiftning liknande den som redan finns i Storbritannien där en person som befins skyldig till gromning kan dömas till fängelse.

Motverka sexuell analfabetism hos unga

Det finns idag en låg grad av kunskap kring barns sexuella beteende, trots att vuxna allmänt vet om att barn undersöker sin egen och andras kroppar på ett lekfullt sätt samtidigt som de utvecklar sin könsidentitet och sexuella identitet. En bra sexualundervisning kan bidra till att ungdomar känner sig säkrare i sin identitet och kan motverka de många gånger utmanande och destruktiva krafter som idag finns kring sexualitet i vårt samhälle. Sex och samlevnadsundervisningen måste få större betydelse i skolan och ska kvalitetsmärkas.

På högstadiet och på gymnasiet bör det vara krav på att pojkar och flickor under perioder skiljs åt i sex- och samlevnadsundervisningen. Könsrollerna grundläggs tidigt. Redan i förskolan kan man se tydliga skillnader mellan hur barn agerar – och hur förskolepersonalen

bemöter barnen olika beroende på deras kön. Att bryta könsrollernas hämmande inverkan är inte något man kan åstadkomma genom någon enstaka temadag i skolan, när barnen redan har levt med könsrollerna under många år. Jämställdhet måste bli en naturlig del av såväl förskolan, skolan som fritidsgårdens pedagogiska verksamhet. Folkpartiet vill införa jämställdhetsplaner redan i förskolan.